

Motion till riksdagen 2024/25:3323

av Jessica Wetterling m.fl. (V)

med anledning av prop. 2024/25:80 Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att kommunernas och regionernas ansvar för förtroendevaldas trygghet säkerställs även för fritidspolitiker utifrån behov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utse en myndighet som har ett övergripande ansvar för att stötta kommuner och regioner i frågor om förtroendevaldas trygghet och tillkännager detta för regeringen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i sin proposition en skyldighet för kommuner och regioner att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 4 kap. 2 § första stycket kommunallagen, bl.a. kommunal- och regionråd, utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Den nya skyldigheten motsvarar det ansvar som kommuner och regioner har för sina arbetstagare enligt 3 kap. 2 § första stycket och 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen, i fråga om hot och våld. Förslaget syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för förtroendevalda. I propositionen föreslås även att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Syftet med förslaget är att kommuner och regioner i större omfattning ska förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Vänsterpartiets inställning

Hot och våld mot förtroendevalda är mycket allvarligt och hotar i förlängningen vår demokrati. Det är därför viktigt att klargöra att kommuner och regioner har ett ansvar för de förtroendevaldas trygghet. Samt att förtroendevalda ges goda förutsättningar oavsett i vilken kommun eller region det demokratiska uppdraget utförs. Vänsterpartiet är positivt till regeringens förslag men har två förslag som vi menar skulle leda till en förbättrad lagstiftning.

Regeringen föreslår att kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en förtroendevald som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Kommuner och regioner ska också förvissa sig om att en sådan förtroendevald har den utbildning som behövs och vet vad hen behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens intentioner men ställer sig frågande till regeringens bedömning att förslaget enbart kommer att medföra ökade kostnader med uppskattningsvis 6 miljoner kronor per år, varav 5 miljoner kronor avser kommunerna och 1 miljon kronor avser regionerna. Särskilt som regeringen även gör bedömningen att kommuner och regioner i genomsnitt kommer att behöva inkludera ytterligare cirka sex personer i det säkerhetsarbete som redan i dag bedrivs utöver vissa engångskostnader och merarbete som krävs i ett inledande skede – en bedömning som skiljer sig från den många berörda kommuner och regioner gör (prop. 2024/25:80 s. 29–30).

Umeå kommun efterfrågar i sitt remissvar ett förtydligande av vilka förtroendevalda som omfattas av förslaget. Enligt bl.a. Brottsförebyggande rådet och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör det övervägas om även andra förtroendevalda än kommunal- och regionråd bör få samma skydd. Lunds kommun anser att förslaget bör omfatta alla förtroendevalda, eftersom det inte uteslutande är uppdragets omfattning utan också dess karaktär som påverkar utsattheten. Lilla Edets kommun anser att förslaget åtminstone bör omfatta särskilt utsatta politiska uppdrag. Enligt Tidaholms kommun bör förslaget omfatta även ordföranden och vice ordföranden i nämnder. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) vill att det förtydligas att den nya skyldigheten inte begränsar kommuners och regioners befogenheter att vidta de åtgärder som behövs i övrigt för förtroendevalda och i relation till andra aktörers ansvar. Göteborgs kommun efterfrågar ett uppdrag till någon myndighet att stödja det förebyggande arbetet. Region Stockholm menar att det är viktigt att förslaget inte inskränker de förtroendevaldas rätt att själva avgöra vilka aktiviteter de vill delta i.

Vänsterpartiet anser att det är av största vikt att den politiska processen skyddas på alla nivåer och att förtroendevalda kan utöva sitt uppdrag fullt ut utan otillbörlig eller hotfull påverkan. Samt att konsekvensen av den föreslagna lagstiftningen inte får vara att kommuner eller regioner hindrar förtroendevalda från att delta i det demokratiska samtalet. Regeringen hänvisar till att genomförda trygghetsundersökningar visar att förtroendevalda som utövar sina uppdrag på hel- eller deltid utsätts för hot och våld i högre grad än fritidspolitiker (prop. 2024/25:80 s. 21). Men det förekommer att hot och våld drabbar även förtroendevalda som inte har ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid. Utsattheten kan även variera över tid och riktas mot exempelvis förtroendevalda i en specifik nämnd. Vänsterpartiet anser därför att kommuner och

regioner behöver ha en beredskap för förtroendevaldas utsatthet oavsett omfattning på uppdraget. Därför bör lagstiftningen utformas så att det framgår att stödet till de utsatta även ska vara behovsstyrt. Det är även viktigt eftersom lagstiftningen annars kan tolkas som att fritidspolitiker, till skillnad från kommunal- och regionråd, inte alls omfattas av ansvaret, vilket vore olyckligt.

Regeringen skriver i sin proposition att SKR under en längre tid har arbetat med att stödja kommuner och regioner med dessa frågor och på sin webbplats tillhandahåller sådant stöd (prop. 2024/25:80 s. 24). Vänsterpartiet anser dock att det vore bra att utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att stötta kommuner och regioner i frågan.

Regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att kommuners och regioners ansvar för förtroendevaldas trygghet säkerställs även för fritidspolitiker utifrån behov. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör utse en myndighet som har ett övergripande ansvar för att stötta kommuner och regioner i frågor om förtroendevaldas trygghet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jessica Wetterling (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Tony Haddou (V)

Gudrun Nordborg (V)